

«Kommunalt ettervern på Jæren bygget på design- og effektstudier»

Innledende sammendrag

Bakgrunnen for prosjektet er at mennesker som har vært rusfrie på institusjon, faller tilbake til rus etter at de blir bosatt i kommunene. Særlig utsatt er unge voksne i alderen 18-25 år. Forskning viser at selv om kommuner retter innsats inn mot rusbrukere, så som boligtiltak, finnes det vesentlige svakheter ved kommunal ressursbruk og koordinering innrettet mot rusbrukere.

Målsetninger for prosjektet

Med denne bakgrunnen har hovedmålsetning for prosjektet vært utforskningen av et helhetlig og brukerorientert kommunalt ettervernstilbud. Delmål i prosjektet har vært å kartlegge nasjonale og internasjonale effekter av ettervernstilbud knyttet til rusbruk- og avhengighet, innbefattet en spesifikk nasjonal ettervernsvirksomhet (EV), samt implikasjoner av effektene for utvikling av et helhetlig og brukerorientert kommunalt ettervernstilbud. Det har også vært et sentralt delmål for prosjektet å designe kommunalt ettervernstilbud som en tjenestereise, ut fra et brukerperspektiv.

De viktigste funnene og implikasjoner

- Vi har utviklet en foreløpig «jærsk» modell av brukers reise gjennom ulike offentlige og private/frivillige tjenester. Modellen handler om å gi rusmisbrukerne et tilbud når de selv er motivert for å bli rusfrie og tilby dem en rød tråd gjennom reisen til å bli rusfri. Dette skjer først gjennom et kartlegging- og arbeidsforberedende gruppetilbud på tvers av kommunene hvor alle aktørene er involvert, noe som gir tidlig innsats for de som er motiverte fremfor i dag hvor de ofte opplever å måtte vente. Ettervernsvirksomhet (som EV), NAV og spesialisthelsetjenesten er sentrale aktører i brukers reise.
- Vi finner at fokus og rammer for ettervernsarbeidet bør styrkes i en organisatorisk og samordnet retning samt også en designbevisst teknologisk retning, med hensyn på helhetlig utforming, flere/kombinerte tiltak og brukerorientering. Dette går igjen i den jærsk modellens vekt på samhandling/koordinering på tvers av aktører samt vekten på trening og digitale virkemidler.
- Vi finner videre at den enkelte ettervernsvirksomhet bør utvikle en tydeligere strategi og praksis for samarbeid med eksternt miljø/aktører samtidig som man opprettholder dokumentert sterk samordning og brukerorientering. Dette funnet underbygger den jærsk modellen, som legger opp til en tettere samarbeid på tvers av aktører så som Psykisk helse og rus, NAV og ettervernsvirksomhet.
- (Implikasjon:) Vi anbefaler at finansierende myndigheter og organer bør gi kvalitative undersøkelser prioritet i fremtidige kartlegginger av etterverneffekter, gitt at kvantitative målinger (jamfør BrukerPlan analysen og den fysiske effektstudien vår) ikke makter å fange brukers rike innsikt i etterverntiltaks både negative og positive effekter (som avdekket i intervjustudien og tjenestereise kartleggingen vår). Vi oppfatter en systematisering av enkeltbrukeres innsikt som avgjørende for å kunne justere rammene rundt ettervernsarbeidet, så som organisering, teknologi og eksternt miljø.
- (Implikasjon:) Vi anbefaler at nasjonal og internasjonal forskning, i samarbeidende former, undersøker på den ene siden forholdet mellom og følger av både tilstedeværelse

og fravær av teknologiske og organisatoriske tiltaksrammer, og på den andre siden forholdet mellom og følger av positive og negative forsterkningseffekter i brukeren som oppstår når teknologiske og organisatoriske tiltaksrammer påvirker individet/brukeren i positiv så vel som negativ retning.

Evaluer prosjektet

Prosjektet har hatt noen designmessige utfordringer. I tett dialog med RFF har dette ført til justering av metodene i prosjektets arbeidspakke 1 fra et kvantitativt effektstudiefokus til en kombinasjon av kvantitativ fysiske effektstudie, kvantitativ BrukerPlan analyse og intervjustudie. Justeringen, og da kanskje i særlig grad intervjustudien, har gitt en svært verdifull dybdeinnsikt som en kvantitativ effektstudie ikke kunne produsert. Dette har bidratt til å styrke/underbygge den identifiserte «jærsk» modellen.

Veien videre

Vitenskapelig er fokuset nå på internasjonal formidling gjennom fagfelleurdert journal publikasjon og om mulig konferanseaktiviteter, slik at vi får kringkastet prosjektresultater til den videre verden. Vi ser også på muligheter for videreføring av prosjektet for å ytterligere styrke kartleggingen i den «jærsk» modellen samt øvrige forskningsresultater i prosjektet, ideelt sett i samarbeid med andre nasjonale og/eller internasjonale forskningspartnere (jamfør implikasjonene våre).